

Megjelenik a lap Temesvárott minden kedden.

Előfizetési díj akár helyben, akár postai szétküldéssel:

Egész évre 6 ft. pp. = 6 f. 30 kr. ujp.

Fél évre 3 ft. pp. = 3 f. 15 kr. ujp.

A helybeli előfizetők a lap házhozordásáért rendelést tehetnek a lap kiadó hivatalában.

Szerkesztői iroda: belváros, bécsi utca 69. szám, első emelet.

DELEJTŐ.

A tudomány, anyagi érdekek és szépirodalom közlönye.

Jelige: Csak az a nemzet vész el, mely önmagát elhagyja.

Előfizethetn helyben a szerkesztőségénél, vagy a helybelikönyvkereskedésekben; vidéken minden cs. kir. postahivatalnál a szerkesztőséghez utasítandó bérmentes levelekben.

Hirdetések minden közhasználatban lévő nyelven fölvetetnek. A beiktatásért minden három hasábos egyes sorért 4 p. vagy 7 uj krajcárnyi díj számítatik.

Kiadó hivatal: belváros, bécsi utca Uhrmann Márton műkereskedésében.

Kedd, április 12. 1859.

15. szám.

Második évi folyam.

Legrégibb nemzeti mondánk hitelességéről.

„Nam, quae a maioribus, consanguineisque nostris gesta sunt, ea, sicut maiore cum affectu haurimus: ita, hausta firmiter memoria tenemus.“

Hugo Grotius
in Prolegomenis ad Hist. Gothor.
etc. Amstelodami, 1650. 8. r.

Minden nemzetnek voltak, és vannak származásáról hiteles történeten alapult mondái, miket az ősök hagyományoztak, s az utódok lelkesedéssel följegyezték. — Ezek a pogányságból fönmaradt nemzeti mondák pedig annál hitelesebbek, minél bizonyosabb, hogy az ős népeknek nemzetök, és hazájok története szorosan egybe kapcsolottatott a vallással. — Az elszórt zsidó nemzet tudja nem csak eredetét, de azt is, hogy Mozsés és Josue alatt lett független és önálló nép. — Régi Róma évenként megülte építése napját, s létének kezdetétől, mit születése napjának nevezett, számítá esztendőit; mint többek közt, Censorinus De Die natali, cap. 17. emlékezetben hagyta; „et quidem ex Parilibus, unde anni urbis numerantur.“ — Az általakulásnak azon korát, melyben a régi nemzetek országos néppé váltak közönségesen „Világ teremtésének“ nevezék, mivel a nemzetségek közös élete megszűntével, mindegyiknek új világa lett, azaz a napimádó népek, mint világosság fiai, az éghöz = mundus (coelum) képest, hazájokat világnak nevezték. — Álljon itt a sok fölhozható közül csak Egyptus, ezt alexandriai Kelemennél Stromatum Lib. I. nyilván Világnak találom nevezve: „Αἰρῦπτος δε ὁ κοσμος ἀλλήροξεῖται. — De magyarban is Beythe Istvánnál az országok mindannyi világok:“ Christus elövétele előtt, nagy sok velagokon, az poganok az Evangeliumnak nem tudasaban marasztattak.“ — Vasárnapi Epistolák. Nyomtatta Nymöt Vy Várat Manilius Janos. 1584. 4 r. a 2-ik l. — Myllus nem tudja a világ teremtésének időjét meghatározni; azon czredeket tehát, melyeket a pogány népek „Világ teremtéstől“ számítottak, ily értelemben vették a régiek.

Egyptus szintén tudta, hogy őt Menes első király polgárosította meg, kiről, Herodotuson kívül, Pamphili Eusebius in chronico, interprete armeno: „Post manes atque heroas, primam dynastiam numerant octo regum, — úgy mond — quorum primus fuit Menes, gloria regni administrandi praepollens.“ És Bunsen Christián,

Aegyptens Stelle in der Weltgeschichte, zweites Buch, S. 47–48. — „Alle Berichte stellen ihn als Urheber des aegyptischen Reiches, und aegyptischer Größe und Sitte dar.“ Jelesen idősebb Plinius mondja Hist. Nat. Lib. VIII. c. 56. „Regiam civitatem aegyptii (szerzeték), popularem (köztársaságot) attici post Theseum.“ — Ezen utolsó állítás oda igazítandó, hogy a nemzetségek közös élete, a mindőt az úgy nevezelt pásztor scythkák viseltek, régibb a királyságnál; a köztársaságot tehát nem találták föl az atticusok, hanem Theseus halála után csak vissza állították. *) Babylonnak is Menes az alapítója. — Többek közt a régi persák szintén tőle származtatták magokat, mint kronikáink a húnokat, és magyarokat; illetőleg két fiától Hunor, és Mogortól, kiket Persiából költöztetnek Scythiába. — E legrégibb nemzeti monda ellenmondást idézett föl, noha fő tárgyra nézve hiteles; azért kéntelen vagyok annak fenekére szálni, és fölvilágosítást adni: minő értelemben kell e származtatást vennünk? — De előbb röviden elmondom, mennyiben egyezők e tárgyban krónikáink állításai az idegen kutfőkkel. —

Atyáinknak Perzsia melléki lakását Constantinus Porphyrogenneta görög császár emelé hitelre de Adm. Imp. cap. 38: „Bello autem inter turcas (magyarok) et patzinacitas, tum cancar cognominatos, exorto, turcarum exercitus devictus fuit, atque in partes duas divisus, et earum una quidem orientem versus, partem Persidis incoluit; — altera vero pars occidentem versus sedem posuit cum Boëbodo suo ac duce Lebedia, in locis Ateleusu nuncupatis, quae nunc patzinacitarum gens incolit. — Ad turcas vero orientem versus in Persidis partibus habitantes, quorum supra mentionem fecimus, negotiatores suos mittunt etiamnum ii, qui occidentem incolunt, praedicti turcae, invisuntque illos et responsa ab ipsis per hos accipiunt.“ —

Ugyan ezt állította Constantinus előtt már Theophylactus is Lib. I. cap. 8: „Hungari habitantes in oriente, persarum vicini, quos multi, usitatore vocabulo, turcas nuncupant.“ — Ez tehát történeti hagyomány; mert az itt letelepedett atyáinkról föltenni nem lehet, hogy nem tudták volna, honnan költöztek ki őseink; — első hazájokat ugyan nem nevezhették

*) Plutarch in vita Thesei cap. 2. mely följelölönitja a köztársaságot.

meg, melyben egykor közös életet viseltek, mert Menes korát megelőző időből nincsen történet; ezt egyetlen egy pogány nemzet sem tudja, nem is tudhatja, mivel Menes országlása előtt a nemzetségek közös életében e mi földünk még nem volt részekre, országokra föl-osztva; tehát neveik sem lehettek; mind ezek csak Menes korában történtek meg fia Ormos által, mint alább fogom előadni. Azonban a nemzetségek költözökös közben mondáikat egyik hazájukból a másikba vivén, e szokásból érhető a scythák eredetéről Herodotusnál Lib. IV. följegyzett négy féle nemzeti monda, illetve egy része a királyi, másik része pedig a köztársaságban élt Scythákat.

Abban is, hogy Menesnek valóban két fia volt, tökéletesen megegyez nemzeti mondánk az egyiptusi emlékekkel. Megnevezi mind a kettőt a rosettai görög fölrás L. 26. Seyffarth Gustávnál, ha szinte nem is éppen Hunor és Mogor nevezetek alatt: „in qua t. i. inscriptione, dicitur: Epiphanes patrem ultus, ut *Εϕωνς και Ωρος* filii Osiridis et Isis.“ — Ugyan is Osirist, azaz: Menest öccse Ármány ölé meg, kin azután Menes fiai Ormos és Oros állottak boszut. — Megemlíti őket Diodorus Siculus is Lib. I. „Cum Osiride duos filios profectos esse, Anubin, et Macedonem, Anubidi e pelle canina, Macedoni e lupi corio tegumentum erat.“ E sorokra Jablonski Pál Ernest, in Pantheo, de Anubi seu Mercurio ilyen észrevételt tesz „Aiebant (Aegypti sacerdotes) cum Osiride duos militatum profectos esse filios eius, Anubim et Macedonem, fortitudine praestantes viros. — Deest in versione latina Rhodomanni „duos filios,“ sed in Graeco extat: *δύο υιούς*, duos filios. — Mind a kettő követé atyját az országlásban. — A nevek különbsége nem tesz nehézséget, ezeket a nemzetek saját nyelveikhez szabták; de különben is Syncellus György figyelmezteti olvasóit Chronographiájában: „Reges aegyptiorum plerumque binomines, vel trinomines reperti sunt.“ —

Azt pedig, hogy Menes az első világ hódító Ásiában is országlolt, Biblián kívül I. Mozs. X. 3. Chronicon Alexandrinum is edit. Monach. 1615. 4. r. p. 65. bizonyítja: „De hoc ipso in Clementinis, Petrus apostolus narrat: quomodo Babylonae imperavit, cum Aegyptum sortitus esset. Sic enim Petrus: „Hic Nemrotus ex Aegypto ad assyrios demigravit, et Niniven habitavit, quam condidit Assur, Nini vero nomen assyrii Nemrod imposuerunt. Hic assyrios colere docuit ignem. Unde primus ab iis, post Diluvium, Rex creatus est, quem Ninum assyrii dixerunt.“ Haec de hoc Petrus. —

De mind ennyi hiteles tanulmány, és szép igazság mellett sem mondhatni, hogy a magyarok Menes agyékából származnának; nyelvünknek belszerkezetére nézve nincs rokonsága sem az ó egyiptusi, sem az újabb kopt nyelvvel; már pedig ha atyáink tőle, és fiaitól származnának, nyelvünkben, legalább az ó egyiptusi nyelvvel, valami hasonlatosság jelét találnók, bátor annyi ezred óta nagyban változhatott, de még sem annyira, hogy reá nem esmérhetnénk.

Más részről krónikáink még is valót mondanak; mert azok az ős népek, kiket éltében Menes hódított meg, azaz: törvényes életre, és szába hitre térített, mind tőle származtatják magokat; — őt, mivel szába hit szerint, a jó fejedelmek népek atyái e földön, mint a nap-isten a többi csillagoké az égen, atyjoknak vallották, s mind az ő dicsőséges nevének kezdik történetüket, mert alatta lett világuk, azaz országuk; előtte való korból nincs történet, mert a nemzetségeknek közös életben nem volt állandó hazájok. — „Iam Osirin, regno inito, statim aegyptios inopi et beluina victus ratione solvisse, mond Plutarch de Iside et Osiride: cum et fruges iis ostenderet, et leges poneret, et deorum cultum praeciperet. Postmodo, universam obivisse terram, hominesque mansuetos reddidisse minimo armorum usu, cum plerosque persvadendo et docendo, adhibitis carminibus, ac musica (ének) alliceret“ — Ez nemzeti mondánknak is értelme; Menes az a vastag vadász, vagy mint a profanus írók nevezik: gygans, azaz: gygas=fejedelem, kiről a Teremtés könyve X. 8—9. mondja: — „ő kezdte hatalmas lenni a földön. És vastag vadász vala az Ur előtt: Azért terjede közmondás: Mint Nemrod vastag vadász az Ur előtt.“ — Káldy György fordítása szerint.

Ezekben fia az odafőn említett Mercurius=Ormos=Hercules, atyja nyomdokit követve, földünket a meghódolt népfajok szerint osztotta föl országokra, és azokat az istenek neveiről nevezett ős népekről nevezé el: „Die Namen der Könige, und zuweilen (minden) selbst die Namen der, von ihnen beherrschten Länder (in den Keilinschriften) aus Götter Namen gebildet sind.“ — Gumpach, Abrisz der Assyrischen Geschichte nach den Keilinschriften entworfen von H. C. Rawlinson. — A földnek szóban levő fölosztásáról pedig Jablonski in Pantheo, Lib. V. c. 5. §. 8. e nevezetes hagyományt idézi: „Auctor anonymus Librorum XV. Hermaicorum sive Mercurialium, Athenis olim editorum, et per Cyrillum Alexandrinum Lib. I. adversus Julianum citatorum, apud quem sacerdos aliquis introducit hunc in modum disputans: „Ut igitur ad similes progrediamur, numquid audis, nostratem Herculem Aegyptum, universam terram in tractus et portiones dividisse, fossas ad irrigationes duxisse, leges posuisse (populis) et regiones ab iis denominasse, constituissèque contractus ac comentiones; novissime vero de singulorum siderum exortu accurate disseruisse, ac herbarum etiam naturam et indolem indagasse: nec non numeros ac computationes excogitasse: ac geometriam denique, et astronomiam, uti et astrologiam, musicam ad haec, totamque grammaticam a se inventam tradidisse.“ —

E tudományok föltalálásaért érdemlé meg Ormos a Trismegistus=Ter Maximus tisztes nevezetet. A miket pedig találmányairól elmondott a névtelen író, azok Sanchuniathon, és más hiteles írók tanutételével sorban mind megbizonyíthatók.

Becsés emlék ezen Hercules a magyar nemzeti

mondára nézve is, mert Herodotus és Diodorus szerint, a pontusi scythák tőle származtatták magokat. — E két nem egy helyen sem egy időben írott mondának tehát, hogy a magyarok és scythák tőle származnak, azon egy forrásból kellett erednie, különben mikép vághatna a magyar nemzeti monda, a pontusi scythá mondával egybe? ha nem volt volna közönséges meggyőződés, hogy a magyarok is scythák. — A tizedik században a nyugoteuropai írók atyáinkat húnok és avarok maradékainak hirdetik, jelesen azokénak, kiket nagy Károl győzött le, és rekesztett el, hogy ne árthatnának; s a kiket utóbb Arnulf császár eresztett szabadon, midőn őket a Swatopluk ellen viselt háborukor segítségül hívá. — A XV. században a tudós Aeneas Silvius, utóbb II. Pius nevezet alatt római pápa írja hazánkról, in Dialogo XI. de autoritate Concilii, Kollár Adámnál, in Analectis Vindobonensibus, Tomo II. col. 760: „quo hodie ab Ungaris, Scythiae populis illic commorantibus, Ungaria dicitur.“ — Egy más alkalommal is Bécsben, Szécsi Dénes bibornok és esztergami érsek jelenlétében, magyar követek előtt, kik László király haza bocsátását sürgeték III. Fridrichnél, nemzetünket scythá fajnak nevezte. — A magyar népmonda is ezt tartja „Mi is poganyoc voltunc, megpenig amaz vad Scitiai Barbarus pogany nemzetec.“ — Bornemisza Péter, Vasárnapi Prédikációk. Sempte, 1584. 4. r, a 79-k l. s a 81-k l. „Kic elvetet kaba pogan, Scitiai barbarus nemzetből voltunc.“ — Nem olvasta Herodotust IV. 46. „Pontus Euxinus — Nationes exhibet omnium imperitissimas, Scythica duntaxat excepta.“ —

De még Prometheusról írott idegen hagyományok is nemzeti mondánk mellett szólnak, jelesen Hesiodusnál Lib. I. Lucanusnál in Dialogo Jovis et Promethei, — és Aeschylusnál de victo Prometheo, mely nevezet alatt Menes rejlik, kiről ezt regéli a mese: Prometheus, Jupiter meghagyásából Nilus mentében alkotta (polgárosította) az első emberfajt. ¹⁾ Kit megteremtven (kiképezvén) ezzel nem elégede meg, hanem Minerva (ész) segedelmével föllopózkodott az égbe, hol a napon egy száraz fát meggyujtván ez alvilágra lehozta a tüzet (szába hitet terjesztette) melylyel az első embert megelevenítette. E merész tettével magára haragítván Jupitert, kemény boszút állott rajta, meghagyá Vulcánnak, alkasson agyagból ravasz Pandórát, ki minden insóggal megrakott edényét vigye Prometheushoz; de ő sejdítvén a veszélyt, Jupiter ajándékát nem fogadta el. ²⁾ Mire Mercuriusnak parancsolá, bilincselje őt Scythiának Kaukasusára ³⁾ Jobb oldalát kivágatta, s egy keselyt küldé reá, mely a szerencsétlen máját

¹⁾ Lásd e mythust Plutarchnál de Fluviis, hol Scythiának Fásis folyamáról többi között ezek mondatnak: „Saturnus (Menes, mint első egyptusi király) Jovis (öcsesének Ármányának) minas declinans fugit, et in crocodilum transformatus est.“ — Ennek az állatnak nem Scythia, hanem Egyptus a hazája.

²⁾ Itt éppen ellenkezőleg beszél a mythus a Menes által szerzett és behozott házaseletet; ha csak csapongó fészelt életre árnyékosan nem céloz.

³⁾ Azaz: törvényes élet elfogadásával, megszűnt a nemzetségek közös életében divott költözködés.

egyre vagdalá s ette. E szörnyü kin szünet nélkül tartott, mert a boldogtalan mája naponta megujult, s untalan emészté a kesely, mig végre őt Hercules bilincseiből kimentette.

E rejtelmes mythust Apolloniusnak tolmácsa Argonauticarum Lib. 2. v. 1252. Herodorus után, de Vinculis Promethei írott, de elveszett a munkájából ekkép regéli: Et Herodorus, peregrina dicendi ratione, de vinculis Promethei haec scribit: Regem enim scytharum fuisse eum dicit; qui, cum non posset necessaria suis subditis subministrare, propter fluvium dictum Aquilam campos inundatione obruentem, vincus est a scythis. Sed ab Hercule huic fluminis crebrae violentiae remedium allatum fuisset, ut per hoc Prometheus a vinculis solveretur? — Azaz titkos szavakkal írja Herodorus Prometheusnak bilincseiről hagyott munkájában, hogy ő scythák királya volt, kit alattvalói, mivel nekik Nilus árjai miatt eledelt nem adhatott, Kaukasushoz (egyptusi Casius hegyhez) láncolták. De Hercules ¹⁾ meggátolván az áradások kiömléseit, Prometheust bilincseiből kiszabadította.

Agroelas is Rerum Scythicarum Lib. XIII. csaknem szóról szóra ilyesmit mesél; ezért már Bochart Samu gyanította in Phaleg, hogy Prometheus azért bilincseltetik Caucasusra, mivel ő vagy saját személyében, vagy pedig a tőle származott scythák Caucasus alatt laktanak. — Azért vetekedtek az egyptusiakkal, régibbségről is, mivel ezekkel egykoruak, mint a legjobb régi kutfők után irt Trogus Pompeius Justinusnál Hist. Lib. II. c. 1—3 beszél „Scytharum gens antiquissima semper habita — — aegyptiis antiquiores semper scythae visi.“ — sat.

Azt pedig, hogy az ősz időből maradt monda Aquila folyamon a Nilust érti, Diodorus bizonyítja Lib. I. c. 19. „Nilus, aiunt, sub Canis Sirii ortum quando impleri solet maxime, ruptis aggeribus, magnam Aegypti partem inundatione submersit, eamque gravissime, cui Protheus cum imperio praeerat, adeo, ut omnes prope homines diluvio absumerentur. — Et tum, a subito irruptionis impetu, et undarum violentia, nomen Aquilae accepit. Hercules autem — rupturae voragine mox obturavit, et fluvium intra pristinas alvei ripas coërcitum avertit. Ideo poetarum nonnulli graecorum, factum hoc detorsere ad fabulam: quod Aquilam, Promethei iecur depascentem, Hercules confixerit. Fluvio antiquissimum nomen erat Oceames, quod graece sonat Oceanus. Post, ob eruptionem Aquila dictus.“ sat. Podhraczky J.

(Vége köv.)

Mommsen Tivadar római története.

(Folytatás.)

A democratiai zendülés lezuhantatott, a helyre állított aristocratia mind azon méltatlanságokat fejté ki,

¹⁾ Azaz: Hermes Trismegistus, árkokra vevén a bolygó Nilust, s partjait föltöltvén (Herodotus Lib. II. c. 99. Diodorus Lib. I. c. 50.) a sok posványtságot kiszárította, egész Egyptust szántható, vető földdé tette. —

melyek az előbbi egyszerű kormányzásban nem jöhettek napvilágra. A családi politica az igazgatás uralkodó indoka lön, a valódi aristocratának minden vétség bocsátatott meg, az uralkodók csak annyiban nem hasonlítani két hadviselő párthoz, hogy háborujokban a nemzetjognak nem volt helye. „Az aristocratia a megürült trónon gonosz öntudattal s meghasonlott reményekkel ült, a saját állam institutióra neheztelve s még is ügyetlen, azokat csak tervileg is megtámadni, bizonytalan a cselekvésben s az abban hagyásban, kivévén a hol a saját anyagi haszon szóla, képe a hivatásnak a saját valamint az ellenkező párt irányában, a belső ellenmondásnak, a legsiralmasabb haszonlesnek, a rossz kormány felülmulhatlan eszménye.“ — A democratia vezéreit s erejébeni hitét elvesztette; de az elégedetlenség nem csak fennmaradt, hanem a rossz igazgatás miatt nőttön nőtt, s attól függött, ha vajjon a katonai képességek közül valamelyiket vezérrül tudta-e nyerni; mert mióta a grachusai nyugtalanságokban az erőszak az eldöntő volt, át kellett látni, hogy a fegyvereket illetve a Roma feletti utolsó eldöntés. Emberére a cimberék és teutonok győzójében, a haza legdicsőitettebb hőseiben (Mariusban) akadt, ki sajátlag a pártokkal nem is gondolt, de kit az aristocratia botorsága legérzékenyebb helyén megsértett. „Nem illett a fényes körbe. Szava rekedt s hangos, tekintete vad maradt, mintha még libyusokat vagy cimbreket látna ma a előtt nem jó nevelésű s illatosított tisztársakat. Hogy babonás hitű volt, mint egy igazi labanc, hogy az első consulatusaérti keresésre nem tehetségeinek vágya, hanem leginkább egy etruski belrész-vizsgáló vallástéte által határozta el magát, s hogy a teutonok elleni hadjárat alkalmával egy syriai jósnő a hadi tanácsot jószavaival kísérette, sajátlag nem volt aristocratiaiatlan; az ilyen dolgok akkor, mint minden időben a társulat legfőbb s legalsóbb rendeinél történtek. De megbocsáthatlan volt a politicai műveltség hiánya; dicséretes volt ugyan, hogy a barbárokat meg tudta verni, de mit lehetett itélni egy triumphatorról, ki a szabott udvariasságról oly keveset tudott, hogy a senatusban a triumphalis öltözetben jelent meg! De a polgárrend másképp is ragadt rá. Nem csak — az aristocratia műszótár szerint — szegény ember volt, hanem a mi rosszabb volt, takarékos is és halálos ellensége minden megvesztegetés és cselszövénynek. Vendégségek adásához nem értett s rossz szakácsokat tartta; katona módra nem volt válogató, de szeretett serlegezni, kivált későbbi éveiben. Szintoly illetlen volt, hogy a consular csak latinul értett s a görög társalgást nem türte; sonki sem szólhatott ellene, hogy a görög színjátékoknál megunta magát, — hihetleg nem egyedül csak ő rajta történt az — de hogy unalmát megvallá, az nyíltság volt. Így egész életében az aristocraták közé vettetett paraszt ember maradt s kinezva tisztársainak érzékeny vagdalódzásai s érzékenyebb szánakozása által, melyet mint ezek magok megvetni még is nem volt képes.“ — S ezen férfi kezébe rottentő hatalom volt téve. „A sokaságnál harmadik

Romulus és második Camillusnak nevezetett; mint az isteneknek italáldozatok mutattak neki be. Nem esuda, ha a pórfiu feje hébe-korba szédült mind ezen dicsőségtől, ha az Africába s a keltek tartományabani hadjáratát Dionysos diadalutjaihoz hasonlítá és serleget — nem a legkisebbek közül valót — Bachusénak mintájára saját használatára készítettett. Szintannyi remény mint háladat volt a nép ezen tántorgó lelkesülésében, mely hidegebb vérű s érettebb politicai tapasztalású férfit is csábíthatott volna el.“ — Marius oly szerep viselésére csábíttatá magát el, melynek nem felelhetett meg. A merény gyalázatosan megbukott, de ujra vér folyt, most csak arról van szó, hogy az egyetlen valódi hatalom, a katonaság, egy eltökélt jellem kezébe tétessék. Sullában a város urára talált. Midőn egy hadsereg élén állt, Romában még egyszer democratia megrohanás történt, Sullától a neki törvényesen átadott fővezérség a mithridati háboruban elvonatott s Mariusra ruháztatott. „Sulla sem elegendőképp jószívű volt, hogy önként az olyan parancsolatnak engedelmeskedett volna, se nem függött valakitől annyira, hogy kénytelen lett volna azt tenni. Serege részint a Mariusról eredő hadi ügyek átalakulásainak következményei által, részint Sullának erkölcsileg lágy s katonailag szigorú fenytéke által nem volt sokkal több egy vezérének feltétlenül engedelmeskedő s politicai ügyekben közönös hadcsoportnál. Maga Sulla egy eltompult, hideg s értelmes fej volt, ki előtt az uralkodó romai polgárság egy pórcsoport, az aqua sextiái hős egy megbukott hebehurgya, a törvényesség szójárás, Roma maga egy őrizet nélküli város volt, félig dőledezett falakkal, mely sokkal könnyebben elfoglalható volt, Nolánál. Ezen értelemben működött.“ — Roma diadalmas sereget látott városában, a democratia lázadás leveretett, a vezérek számüzettek, de Sulla sokkal hidegvérűbb volt, hogyszem a dologgal tovább gondolt volna; seregével háboruba ment, s egy új forradalom, — a máriusi nevezetes rémuralommal volt annak következménye. „Az olyan időkben, mint ezek, az örültség maga hatalommá lesz; a mélységbe rohannak, hogy a szédüléstől meneküljenek. . . . Ezen rémuralom szerzőjének, a vén Cajus Mariusnak tehát a végzet két legfőbb kívánatát teljesítette. Megboszulta magát ezen az uri lázadáson, mely diadalrait elepésíté, csatavesztéseit megmérgezte; minden tüzurást törzurással viszonzozhatta volna. Az új évet továbbá még egyszer mint consul kezdé; a hetedik consulatus álomképzete, melyet a jósszó ígért neki, mely után tizenhárom év óta kapott, most már valóságos lön. A mit kívánt, az istenek teljesítettek neki; de most is mint a régi monda időben gyakorlák a végzett teljes gunyort, az embernek kívánatai teljesítése általi tönkre tételét. Első consulatusaiban büszkesége, a hatodikban gunya — polgártársainak, most a hetedikben minden pártok átkával, az egész nemzet gyűlöletével terhelten állt; ő, az eredetileg igazságos, derék, igen jeles férfit, bélyegezve volt, mint eszelős feje egy elvetemült zsványcsapatnak. Ő maga látszott ezt érezni. Mintegy szédelésben multak el napjai, s éjjelenként

megtagadá tőle fekhelye a nyugalmat, úgy hogy a serleghez nyult, csakhogy magát elkábítsa. Forró lázba esett; hét napi betegség után, melynek vad ábrándjai közt a kis-ázsiai mezőkön a csatákat veré, melyek babérja Sullának volt szánya, január 13-án 668-ban hullt. — Ezen forradalmi láznak mámora soká nem tarthatott — természetes vége a katonai dictatura volt, melyhez a történelem kifejlése már régen tolongott. Amaz rettenetes alakok közt állt be, mert az új dictator méltó fia volt egy elvetemült kornak, hideg és szívtelen, s minden erkölcsi meggyőződésekből kivetkőzve. De a monarchiához még nem vezetett, hanem a régi aristocratiai alkotmány látszatos visszaállításához, mert Sulla nagyobb szerkezetbeni hirsomjjal nem birt. — „Sulla egyike a legcsodálatosabb, talán lehet mondani, egyetlen tünemény a történelemben. Testileg s lelkileg vérmes alaku, kékszemű, szőke, szembetűnő fehér, de minden szenvedélyes fölgerjedésnél pirosodó arczsínű, egyébiránt szép, tüzes tekintetű férfiú, nem kívánt egyebet az életől, mint vidám élvezetet. Felnövekedve a művelt pazar fény jártasságában, a mint az az akkori időben Romának kevésbé gazdag senatori családjában is honos volt, gyorsan és szaporán magáévá tevő az érzéki szellemi élvezetek egész teljét, melyet a hellen finomság s a romai gazdagság egyesülése nyújthatott. A nemesi salonban s a táborsátor alatt egyiránt kedves volt mint kellemes társalgó s jó bajtárs; előkelő s csekély ismerősök ő benne részvevő barátira s készséges szükségben segítőre találtak, ki pénzét sokkal szívesebben megszorult cimboráinak, mint gazdag hitelezőjének adta. Szendélyesen hódolt a serlegnek, még szenvedélyesebben a némbereknek; még későbbi éveiben is nem volt többé uralkodó, ha az elvégzett napi munka után asztalhoz ült. A gunyoros talán mondhatni, a bohókás vonás, egész természetén megy át. Jellemző, hogy társait örömet a színészek közül választá, s hogy nem csak Rosciussal, a romai Talmával, hanem sokkal csekélyebb színészekkel is borozni szeretett. Valamint nem is rosszul énekelt s körébeni adásra még bohózatokat is irt. A fajlagos ro maiság nem volt egészen inyére.

(Folytatjuk.)

Levelezések.

Zombor, március végén 1859. Folyó évi jan. 20. kelt, s a Delejtű 6-ik számában közzé tett cikkem egy itteni m. o. köri tag által ugyan a Delejtű 10-ik számába iktatott, s kissé csipős modorban szerkesztett ellennyilatkozattal cáfoltatik, a melyre legyen szabad e következőket válaszolni: mindenek előtt a most érintett cikkemben foglalt azon állításom, — miként az egykoron virágzásnak indult magyar olvasó kört e jelen pártfogás hiányában végveszély fenyegeti — azon hiteles adaton alapszik, miként én ezen egyület több év leforgása alatt őrszemmel kísérvén, arról győződtem meg, hogy tagjainak száma évről évre kevesbedett, ezen állításomat igazolja maga a cáfoló ur által is elismert azon tény, hogy ezen egyület 1857. évben csak 36 tagot — de előtte való években, különösen 1854. évben még kevesebbet — számlált, s így történt, hogy az ezektől fejenkint 5 pengő forinttal fizetett összeg még a helyiség kifizetésére sem levén elegendő, ezen egyület, a tulajonához tartozó tekeasztal, s más felesleges butorok eladtván, kisebb helyre költözött, s ily rongálása közt fenlétéről méltán aggodni lehetett. — Egyébaránt azon állításom valódiságát, miként e tekintetben a szerb olvasó egyület sokkal jobb lábón áll, úgy hiszem senki, de maga a cáfoló ur sem vonhatja kétségbe, ha tekintetbe veszi azt, miként habár az általa kétségbe vont nagy terjedelmű könyvtárral nem is, de 10,000 mondd tizezer pengő forintos alaptőkével bír, a mely fenlétét sokkal jobban biztosítja, mint bár mily nagyszerű könyvtár.

Elhallgatván ez alkalommal érintett cikkemre vonatkozó többi elménckedéseit, csak azt jegyezze meg a t. cáfoló ur, miként sokakat sem a német dalárda, annál kevésbé a német együleti könyvtár nem érdekel, s hogy mindkettő létezik, azt oly jól tudom mint ő, s legyen arról meggyőződve, hogy valamint a magyar olvasó körnek bukása szomorúsággal, úgy annak felvirágzása örömmel töltene meg keblemet. *)

Ikerváry.

*) És ezennel az e tárgy fölötti vitát befejezettnek nyilatkoztatjuk. (Szerk.)

T Á R S A.

A sors álnoksága.

Novella.

Irta Thöbey. (Folytatás.)

A sors a következő módon játsza kezeibe Hidfőynek ama eszközöket:

Tavaszi vége felé, több évvel történetünk eddig elmondott részei előtt történt, hogy Hidfőy egy védencét látogatá meg, ki a legéjszakibb megyék egyikében, elhagyatott zordon és vadregényes vidéken lakott.

Visszatérőben volt már; a lemenő nap sugarai gyönyörű tájat világítottak meg. Erdős hegyek, durva sziklából kilövellő források gyönyörködtek szemét az utazónak, kinyitott kocsijában kényelmesen hátradőlve legeltetvén tekintetét a szép látványra.

Hives szellő, mely kellemesen frissítve az ember idegeit futotta át a tagokat, játszott a fák leveleivel; a nem rég vál-

tott lovak, jó kedvűen, sebes kocogással haladtak előre, az előfogatos tót kocsis pedig szüntelen ostorpattogásban nyilváníta jó kedvét.

Egy meredek, csaknem függőleges oldalú szikla tünt fel Hidfőy szeméi előtt; tetején egy megközelíthetetlennek látszó, ódon külsejű kastély állott, melynek falát az idő a sziklához hasonló szürke színnel futtatá be. Midőn elérték a szikla tövét, Hidfőy, ki tekintetét szüntelen fenntartá a figyelemre valóban érdemes kastélyon, csodálkozva vette észre, hogy a kapu ezen oldalon van, mind a mellett, hogy itt a szikla meghághatatlannak látszott és utnak nyoma sem volt.

Azon ut, melyen Hidfőy szekere haladt, megkerülé a sziklát; egy fordulatnál tehát észrevevő az ügyvéd, hogy fent a szikla tetején a kaputól elvezető ut szintén a másik oldalra kerül, de mindig szoroson a kastély fala mellett maradván. Midőn az ügyvéd kocsija a szikla másik oldalára ért, mely korántsem volt oly meredek mint a tulsó, Hidfőy csodálkozva látá, hogy ezen oldalon egyetlen egy ablaka van.

a várnak, az is a második emeletben és sűrű vasrostélyllyal ellátva; könnyen meg lehetett érteni ennek okát; a kastély, mely hosszas ostromot volt képes kiállani, ez oldalról volt leghozzájárulhatóbb, minthogy itt a szikla nem volt meredek; az ut ezen oldalon vezetett fel, de hogy e kapuba vagy valamely ablakhoz lehessen jutni, szorosan a várfal mellett s az ostromlottak fegyverei alatt kellett elhaladni.

Hidfőy azon kegyelettel, melyet a régi iránt minden nemesebb kebel érez, nyugtatá tekintetét a zordon középkor e jellemző maradványán, midőn figyelmét valami más tárgy vonta magára: közel az uthoz felnyergelt paripa legelt a meglehetősen sovány fűben; a nyereghez hátul kis bőrbatyu volt csatolva.

Nemsokára ezután azon helyre ért a kocsi, hol az ut a kastélytól levezető keskeny ösvénnyel egyesül; itt a lovak horkolva állottak meg s szaglálódva bocsáták le fejeiket egy, lábaiknál fekvő tárgyhoz.

— Mi az? kiáltá Hidfőy leugorva a szekérről s a lovak elé sietve. Egy férfi teste feküdt a földön, mely vérétől volt áztatva.

— Hulla! mondá Hidfőy, — de nem, él még; talán még meg lehet menteni; jer, segíts, folytatá a kocsihoz fordulva, ki most szintén leszállott a szekérről.

A két férfi felemelé a fájdalmasan nyögő sebesültet; s ovatosan a kocsiába fektették.

— Talán a kastélyba kellene vinni, mondá a kocsis.

— Nem, szólt a sebesült egy mozdulatot téve és alig hallható hangon.

— Jobb lesz ha a legközelebbi városba visszük, hol orvosi segínyt találunk; indulj meg lassan, mondá Hidfőy, ki azon percben mikor a szekér megindult, történetesen felpillantott a kastély egyetlen látható ablakához, egy nőalakot vett ott észre, mely azonban most gyorsan vissza vonult az ablaktól.

Késő éjszaka értek egy kis városba; a sebesült nem sokára ágyban feküdt s Hidfőy a város egyetlen vendéglőjének pincéjét sebészért küldé, ez nem sokára meg is jött és megvizsgálá a sebet.

— Egy golyó van a szív alatt, szólt a sebész, ha két vonallal feljebb megy, régen bekövetkezendett a halál; de így, ha kivesszük a golyót, nem halálos a seb. Alá akarja ön magát vetni e fájdalmas műtétnek? folytatá az eszméletre tért sebesülthez.

— Igen, felelt ez.

Egy negyed óra múlva kint volt a golyó; a sebész tapaszt tett a sebre, azután leköté azt.

— E tapasztnak a seben kell maradnia néhány napig, hogy elállítsa a vért; ellenkező esetben elvérzend ön okvetetlenül.

A sebész távozott s Hidfőy magában maradt a beteggel. Az utóbbi néhány pillanat múlva megszakasztá a csendet.

— Gyónni szeretnék, mondá; de nem papnak, hanem hivatalbeli személynek vagy ügyvédnek.

— Én ügyvéd vagyok, szólt Hidfőy.

— Igazán! oh hallgasson meg; éghez kiáltó tetteket fogok önnek beszélni, és ezekből egy nagy rész az én lelkemet terheli.

— Most nem; a beszéd árt önnek; sebe nem halálos, tehát vallomásaival nem szükség sietni.

A betegnek ebben meg kellett nyugodni, s nem sokára jótékony álomba merülve, felejté testi és lelki fájdalmait.

Az éj további megjegyzendők nélkül mult el; Hidfőy az ágy mellett virrasztott s csak reggel merült álomba, melyből tíz óraker a sebész belépte öbreszté fel.

A sebesült még akkor is aludt, de midőn a sebész hozzá lépett, ő is felébredt. A sebész látogatása rövid volt; csak azt vizsgálá meg, hogy a tapaszt helyén van-e, azután távozott.

— Most jobban érzem magamat, és beszélhetek veszély nélkül; két érzés nem hagy nyugodni: boszúvágy, és bün-

bánat; az iszonyu titkokat, melyek lelkeket nyomják, meg kell osztanom valakivel.

— Várjon míg erősebb lesz. A beszéd halálát okozhatná.

De Hidfőy hiába tiltakozott; a beteg nem akart nyugodni. Végre az ügyvéd maga is átlátá, hogy e nyugtalanság többet árt, mint a beszéd; leült tehát az ágy mellé.

— Igérje meg ön nekem, hogy ügyvédi hivatásához képest, mindent el fog követni, hogy igazságot szerezzen annak, ki általam mindenétől megfosztatott.

— Igérem, hogy ha igazságos az ügy, melyet ön rám akar bízni, ugy teljes erőmmel, ha szükséges, áldozatokat hozva, fogok a cél elérésén működni; segítségemre minden elnyomott számíthat.

— Mi önnek neve, nemes lelkű férfi?

— Hidfőy Andrásnak hívnak.

— Oh ismerem e nevet és a sikerről meggyőződve ruházom önre e nehéz feladatot.

A sebesült történetének elbeszéléséhez fogott.

— A két roppant gazdag gróf Eleméry testvér, István és László, nagy hajlammal bírt a kicsapongáshoz; Europa legnagyobb városaiban tölték életüket; végre Bécsben telepedtek meg. László pazarló volt, s neje egy élvvágyó, szenvedélyteljes hölgy, a legeszeveszettebb tékozlással segíté őt a tönkre jutásban. István, bár szintén nagy urí módon élt, csak jövedelmét költé.

Azon időben történt, mikor László vagyonának már legvégső maradványait hányta ki az ablakon, hogy István egy rendkívül szép polgár leánnyal megismerkedett. A szerelmi kalandjairól híres férfinak csakhamar sikerült az ártatlan teremtést elcsábítani; néhány hét múlva megunta a leányt s többé nem ment felé. A szerencsétlen Anna nem soká titkolható állapotát szülei előtt, kik őt most könyörület nélkül elűzték maguktól. Ez időtől kezdve, néhány barát-nejá adakozásából élt; egy padlás szobában tengteté keserű, fájdalomteljes életét. Gyermekeit atyja nevére, kit még mindig szeretett, keresztelteté.

Eleméry István grófot is elérte a bünbánat; s nem csak hogy megbánta viseletét, hanem a szerelem, melyet egykor Anna iránt érzett, most tisztább alakban támadva fel, tért vissza szívébe. Több havi keresés után végre feltalálá Annát, a halállal küzdve karjai közt egy beteg gyermekkel; testi s lelki fájdalmak egyaránt törték meg a szegény leányt s a visszatért szerető zokogása nem tartóztatá vissza a halált. Midőn meghültek a szeretett lény tagjai, Eleméry István karjaira vette a gyermeket s a legkeserűbb bánattal szívében, távozott. László grófot ugyan ez időben érte utól a szerencsétlenség; miután legutolsó birtokának árát elköltötte, pisztolylyal vetett véget életének: három hónappal halála után özvegye leányt szült, ki Irénnek kereszteltetett. Sógorának ajánlatára az özvegy elköltözött Elemérvára a család ősi kastélyába, mely István birtokában volt; hová követendő volt őt István is, ki tökéletesen vissza szándékozott vonulni a világtól; csak egy tartóztatá még vissza: fiának számára királyi kegyelemkép akará kinyerni a törvényesítést, hogy nevének és vagyonának háborítatlan birtokába helyezhesse őt. Végre kezében voltak a törvényesítő irományok, s most elutazott.

De Eleméry Lászlóné nem volt megelégedve a dolgok folyamával. A roppant birtokoknak ezen regényes történet közbe jötte nélkül, leányára kellett volna szállaniok. Egy iszonyu gondolat született e szivtelen fondor nő agyában; férfira volt szüksége a terv végrehajtásához és —

A sebesültet itt félbeszakítani beszédét kényszeríték az indulatok; arcán a belső kinok legborzasztóbb kifejezése foglalt helyet.

— És, folytatá végre összeszedve lélekerejét — és a fal felé fordulva, hogy az érdeklél hallgató ügyvéd tekintetét elkerülje; és engem választott végrehajtóul; én akkor tisztartó voltam Elemérváron s Eleméryné, ki mindennap lá-

tott, csakhamar felismerte bennem a mindenre képes szörnyeteget.

Azon éjszakán, melyre István gróf megérkeztét jelenté levelében, észrevétlenül eltávoztam a várból, kocsisomtól, egy pénzért mindenre kész bicskástól követve; mindketten puszkával s baltákkal voltunk felfegyverkezve, az előbbieket azonban, lármásságok miatt csak a legnagyobb szükség esetében szándékoztuk használni.

Iszonyu idő volt; az eső vastag sugarakban lövelt alá az égről, s a völgyekben rohanó patakokat képezve, gyakran elütéssel fenyegetett bennünket; a süvöltő szél rémitőn dühöngött az erdő fái közt, s a korom setétséget olykor földrázó dörgéstől követett villámok hasíták szélyel. Már két óra óta haladtunk sebes léptekkel azon uton, melyen Elemérynek kellett jönnie, midőn egyszerre, csekély távolban erős nyerítést hallottunk. Ekkor egy kis tolvajlámpát gyújtánk meg, s ennek világánál egy összezuzott kocsi látánk; a lovak szerszámaikba bonyolódva heverték a földön, mellettök a kocsi hullája feküdt összezuzott fővel. A kocsiajtón a gróf Eleméry cimor volt látható, nem lehetett tehát kétség a kocsi tulajdonosa felett. De hol lehetett? Hogy menekülhetett meg az összezuzástól?

Észrevevénk, hogy az egyik kocsilámpa össze volt törve, a másik pedig egészen hiányzott. Elemérynek kellett tehát ezt elvinnie; nem lehetett távol.

Az ut jobb oldalán egy magas meredek szikla emelkedett. Midőn feltekinték e sziklára, néhány száz lábnyi magaslalon világosságot láték derengeni, mely ugy látszék a szikla belsejéből sugárzott elő.

— Néz, szólék kocsisomhoz, ott vannak.

— Keressük fel őket, felelt ez.

Elindulánk. Lassan, nosztelenül, olykor négykézláb másztunk fel a meredek sziklán. Nem sokára észrevevénk, hogy a sugarak egy barlang nyílásából jönnek ki.

Néhány perc múlva a barlang szája előtt álltunk, mely oly alacsony volt, hogy csak térdre ereszkedve lehetett bejutni; a sziklaüreg belseje is oly szűk volt, hogy abban két személynél több nem férhetett el. A kocsilámpa egy szegletbe támasztva égott; sugarai oly képet világítanak meg, mely a legszivtelenebb gonosztévőt is megindította volna; csak én reám nem volt hatása.

(Folytatás következik.)

Heti szemle.

— Régi zenénk. Mátray Gábor urat az Akadémia még 1852-ben megbizta, régi nép- s egyéb dalaink dallamainak összeszedésére. E mű elkészülvén, az Akadémia azt önállólag ki fogja adni következő cím alatt: „Történeti, bibliai és kunyoros magyar énekek dallamai a 16-ik századból.“ A közönség tehát nemsokára birni fogja a magyar nemzeti zene e kincseit s köztük Tinodi Sebestyén, az utolsó magyar lantos azon művét, melyet e gyűjteményből Mátray ur mutatványkép a pesti zenede hangversenyén előadatott s mely ott oly nagy tetszésre talált.

— (Nazarénusok.) Febr. hó 4-én a budai cs. kir. országos törvényszék előtt 32 egyén ítéltetett el a btk. 304. s 298. §§-ai alapján, nazarenus vallás követése miatt. Az elítélteknek több mint fele lipómezei, hradeki s n.-sz.-miklósi járásból való szlávok, férfiak, asszonyok s leányok vegyest, a többiek pest-külvárosi lakosok voltak. Ezeket állítólag Bela és Ilordovics nevű Amerikába kivándorlottak tanították az új vallásra, melyet 7 év óta látszanak követni, midőn éppen 1851. nov. 16-án egy ministerialis rendeletnek kellett megjeleni, mely ezen vallásgyakorlatot megtiltja. Előadásuk szerint, náluk a kereszttség csak fölnevekedett korban történik, és pedig folyóvizben, mint ez Krisztussal véghez ment; papra nincsen szükségük, a házasságkötés világi hatóság előtt mehet véghez, a gyónást fölöslegesnek tartják, urvaso-

rájával egyszerűen élnek; az ájtatosságot mindenütt végezhetőnek tartván, templomuk nincs, összejevetelük bizonytalan időben történik, előadást akárki tarthat, a látogató barát vagy barátné címet, a fogadást tevő testvér vagy testvérnő címet vesz föl sat. Tekintve sok enyhítő körülményeket, vádlottak egy, másfél s két hónapi fogságra ítéltettek. A pestiek ügyüket többnyire fölebbezték. A lipómezeiek megnyugodtak, s csak azt kérték, hogy fogságukat hazájokban állhassák ki.

— Koczó Pál gépész-mérnök a magas kormánytól szabadalmat nyert közvetlenül ható géppel ellátott, egyszerűsített szerkezetű gőzmalmára. Koczó Pál malma igen egyszerű szerkezetű, melynek célja erőkimelés; legközelebbi eredménye az, hogy ezen malom gépezete minden eddigi gőzmalmokénál kevesebb tüzelő szert emészt föl. A szabadalom tulajdonos magát a birodalom legelőkelőbb gépgyáraival összeköttetésbe tette, és az általa készített malmok célszerűségéről kezkesedik, még pedig nem pusztá igérettel, hanem a megrendelő biztosítására szolgáló 10000 forinttal. Tudakozódások: Koczó Pál gépész-mérnöknek Pesten (a Vidats-féle gépgyárban) kéretnek címeztenni.

— Egyszer másszor már hallottuk a Győrött működő Globocsnig festész jeles ecsetét dicsérni. Nem rég a gyirmóthi templom számára szent László magyar királyt festette, midőn vesszejével a kőszirtre csap, s a rideg kötőanyag sziklakeble megreped. E kép rámostól együtt csak 100 frtba került. Vajjon nem fogja-e Globocsnig ur erejét megkísérteni egy a műkiállításra küldendő történeti festménnyel?

— A Nefelejcs című szépirodalmi és divatlap első száma megjelent. Kiállítása, tartalma oly kedves, hogyha bár mennyire el lettünk volna fogulva e nemű lapjaink aránylagos nagy száma miatt, a jó benyomás ellen el nem zárhatunk volna kedélyünket. Művelt hölgyeink most nem csak a Délbábot-nélkülözhetik, hanem egy tucat Bazart és Irist is. Ataljában mondhatni, hogy szépirodalmi lapjaink nagy része izlésben és nemesebb irányban halad. Mi a Nefelejcsset illeti, reménylünk és hisszük, hogy Bulyovszky Gyula szerkesztése mellett nem leend melegházi virág, s a szabadban akkor is kitartand, ha néha ridegebb szellő fúna is.

— Erkövy Adolf a Falusi Gazda szerkesztőségétől visszalépvén, május elejétől kezdve maga fog egy gazdasági hetiközlönyt kiadni Magyar Gazda cím alatt, melynek előfizetési ára nyolc holnapra négy uj forintra tétetett. Ugy látszik, hogy a tiszt. szerkesztő gyakorlatiabb irányt követve, népszerű előadással kívánja a gazdasági ismereteket terjeszteni.

— Debrecenben az eddig Telegdi név alatt vezetett könyvnyomda, „Okolicsányi és társa könyvnyomdája“ cím alatt fog működni.

— Girókuti az „Erdélyi képes naptár“ második folyamát is kiadja, és abba hirdetéseköt is fogad. A vállalat iránt mindennap növekedik a pártolás.

Sarkady István előfizetést hirdet: „Arany hullámok“ című beszélygyűjteményére; ára füzve 1 ujforint, arany kötésben két uj forint.

— A Karácsony-pályadíjt a versenyző négy vigjáték közül egyhangu szavazattal a „Telivérnek“ ítélték. A jelíges levél felbontatván, abban: Péter Pál, neve találtatott. Irodalmilag eddig ismeretlen név. Átalánosan álnévknek hiszik. A szerző már fel is szólítottott a nemzeti színház titkára által, hogy nevezze meg magát, ha darabját előadatni kívánja. Némelyek a szerzőben báró Eötvös Józsefet gyanítják.

Temesvári újdonságok.

* A zeneegylet f. h. 4-én nagy megtiszteltetésben részesült. Ugyanis gróf Coronini kormányzónk ő excellentiája, mint az egylet védnöke az intézetet az napon meglátogatni kegyeskedett, kíséretvén az egylet elnöke Dr. Martina udvari tanácsos, és alelnöke ft Kummer iskolatanácsos urak által. Az intézet énektanára Burger ur, és igazgatója Pfeiffer

ur jelen lévén, a magas látogató az énektanítás elméletéről, mely itt alapul szolgál, mint szintén a tanítványoknak a gyakorlati ének terén tett haladásáról meggyőződhetett. A tanítványok a karénekekben és a magánydalok előadásában egyaránt jeleskedtek. Ő excellentiájára láthatólag jó benyomást tett az intézet állapotja; ki is azért a tanítványok eddigi képességeit sok méltánnyal elismerte, Pfeiffer és Burger uraknak pedig az ő fáradozásukért magas meglegedését nyilvánkozattatni kegyeskedett, azon hozzáadással, hogy az intézetet két hónap mulva látogatásával ismét szerencsételtetendi.

* A f. hó 3-án tartott zeneegyleti választmányi ülésben többi közt határozattá lön, azon tisztelt műkedvelőknek, nevezetesen Cserményi asszonyságnak, Lang és Prenner uraknak, nemkülömben a katonai zenekar karmesterének Leitermayer urnak, kik részvétük által a múlt hó 16-án tartott hangverseny közösen elismert jó sikerére annyira hozzájárultak, a zeneegylet nevében a legmelegebb köszönetet kifejezni. Részünkről, kik e határozatot tökéletesen helyén találjuk, még csak azon kérelmet intézzük műkedvelőinkhez, hogy el nem tántorítatva egy ferde kritika által, figyelembe tarták a serdülő, és már is oly szép haladásnak indult zeneegylet érdekét, mert ezen intézet nagyrészt az ő támogatásukra szorul és számol. Oly kritika, mely a közepszerűségeket magasztatja, míg a valódi érdemet illető elismerést nagy nehezen tudja kisajtolni kebléből, az olyan kritika, mely minden magyar zenében csak csárdásszerűt tud felismerni, és mely azt hiszi, hogy valamely világhírű tekintély babérjait egy pár floscula szórásával sorvasztani lehet, az olyan végre, melynek annyi tapintata nincs, hogy a műkedvelő állását megkülömböztesse a hivatásos zenésztől, soha se nyomjon annyit, hogy e miatt egy pártolásra érdemes intézettől rokonszenyüket megtagadják.

* Az erdélyi kölcsönösen biztosító jég- és tüzkármentő társulat Jeney & Solquir kereskedő urakat Temesvárott főügynöküknek nevezte ki a Temesi Bánságra nézve, kik is azért megbizattak, hogy tartományunk nagyobb városaiban más ügynökségeket állítsanak fel. Reménylünk, hogy ezen társulat is mindinkább hozzájáruland a triesti hasonló intézetektől legálább hazánk földén mennél több tért elfoglalni.

☞ Színházi előadásaink voltak: ápril 3-án „Eine Auspielerin,” bohózat. 4. Friedrich Amalia asszonyság jutalmára, „Ernani,” opera. A tisztelt művésznő ma újra győződhetett meg arról, mennyi elismeréssel nem viseltetik műértő közönségünk érdemei iránt, mert nem csak hogy a ház minden zugában teli volt, hanem fellépése alkalmával ismét koszorúval és bokrétaikkal tiszteltetett meg, melyek a páholyokból és földszintről feléje repültek. Külömben a művésznő bizonyítá, hogy mai drámai (Élvira) szerepében is kitünő hatással éne-

kelt. Englisch ur mint Ernani tett kísérletet, és megvalljuk, — hogyha bár távolról sem tartjuk erejét és képességét e szerephez mértnek, — több részeket még is meglepő sikerrel énekelte. Tanácsoljuk E. urnak, hogy azon körből — a másod szerepekből — ki ne lépjen, melyben sokkal több elismeréssel fog találkozni. Bodorfi ur Don Carlos részét szokott csengő hangjával, és jártasságával éneklé, Reichmann mint Don Sylva jeles. 5. „Nacht und Morgen,” dráma. 6. „Martha,” opera. Gunz ur Bécsből első vendégszereplése, mint Lionel; mellette Friedrichné (Martha) Kaspary k. a. (Nancy) és Reichmann ur (Plumkett) voltak a főszerepek birtokában. Ily erők az igazgatóságnak rendelkezésére állván, tulzás nélkül mondhatjuk, hogy országunk bármely tartományi városában ehhez fogható Martha nem létezhetett. Friedrichné (Lady Durham) több bájjal, avagy bravourral énekelte, alig tudnók mondani; ugy látszik, ő maga is lelkesítve volt az öszhangzatos előadás által. Ha már azonban számról számra tapsokkal kísért dallamai közül még is egyet kiemelni kell, ugy az „utolsó rózsát” annak tartjuk, mely — ha majd Friedrichné nem lenne többé disze színházunknak, — minden utána következő énekesnőnek veszélyes összehasonlításokat előidézend. Gunz urban oly tenort tanultunk ismerni, kinek behizelgő és olvatag hangja a legmagasabb fokban is kellemesen cseng, ki mind a mellett erőltetés és hatás utáni kapkodás nélkül énekel. Előadása egyszerű, de még is érzelmetli, zenei képzettsége pedig nagy mértékben kifejlesztve. A közönség a kedvező külsejű vendégben mind ezt felismervén, mindinkább neki melegedett, s bőven osztogatá tapsait. Bár mennél tovább mulatna körünkben a tisztelt vendég. A karénekesek jelesen megfeleltek. Közönség meglehetősen számmal. 7. „Die Einfalt vom Lande,” vigjáték. Schurz Matild színésznő jutalmára adatott, kit azonban szerződött tag létére, ezidén alig 3—4-szer volt szerencsénk a színpadon látni. 8. „Martha,” opera. A tegnapelőtti előadás hatása oly általános volt, hogy a közönség a dalmű ismétlését sürgette. A színház zsufolva teli volt, a taps néha annyira viharos, hogy a zenekar percekre megszünteté működését. Részünkről tehát már elmondott ítéletünkre hivatkozunk, még csak azt tevén hozzá, hogy Reichmann ur (Plumkett) a bordalt, mely neki multkor talán valami indispositio miatt kevésbé sikerült, ma legnagyobb tökélyvel éneklé, s azt ismételnie kellett. Klerr ur karmesterünkről csudáljuk, hogy nem vette észre, miként a hangszerek kísérete az énekesek mögött majdnem egy negyed ütemmel elmaradt; és hogy csak az első hegedű követte őket illően. Ez az opera mindkét ízbeni adatásakor történt. 9. „Der Todtentanz,” bohózat. Hanno Luiza, népénekesnő javára.

Kiadó és felelős szerkesztő Pesty Frigyes.

MOLL

SEIDLITZ PORA

Az utolsó világműkiállításán a hivatalos „Wiener Zeitung” számai szerint minden hasonnemű házi gyógyszerek közt egyedül csak ez tüntetett ki érdemmel, s a nemzetközi esküszéknek ezen főhatalmu nyilatkozata által e készítmény fölülmulhatlan minősége és dicséretreméltósága a bel és külföld minden hasonnemű készítményei irányában elvitázhatlanul behozonyítottatott.

Egyedül központi szétküldő raktár: Bécsben a „golya” című gyógyszerárban, Tuchlauben, Wandel-szálloda átellenében. — Ára egy bepecsételt eredeti skatulyának 1 frt. 12 krt. pp. Pontos használati utasítások minden nyelven.

Ezen, ezer példákban és sok évi tapasztalás után mint kitünőnek bebi zonyult Seidlitz-porok városon és vidéken most már oly általános elismerésre találtak, miszerint azoknak hire jelenleg az ausztriai birodalom határain messze tulerjed. Hogy mit képes mivelní Moll Seidlitz-porainak biztos gyógyereje, nevezetesen gyomor és alhasi bántalmaknál, s hogy azok mily jelentékeny segélyt nyujtanak májbetegség, hasszorulás, aranyér, szédülés, szivdobogás, vértodulás, gyomorgörös nyálkásodás, gyomorégetés s külömbféle nőnemi betegségeknel azt már mint bebizonyult tény kell elismerni és számos gyenge idegzetű személyek e porok okos használata által már gyakran lényeges könnyebbülést és új életerőt nyertek.

☞ Temesvárott rendeléseket fogad a fenebbi gyógy-szerekre Uhrmann M. papír-és mű-árus úr.